

Fetva, darbe, demokrasi...

MISIR'daki darbe "İslam ve demokrasi birlikte olabilir mi" tartişmasını bir kez daha gündeme taşıdı. "Olabilir" görüşündekiler "Türkiye modelini" örnek gösterirler. Burada "basmakalıp" kolaycılığa dikkat. Türkiye Cumhuriyeti "İslam devleti" değildir. "Laik devlettir."

Türkiye ulusunun yüzde 99'undan fazlasının "Müslüman" olması bir şeydir, "laik devlet" başka şey. En net tanımıyla devlet ve din işleri ayrılmıştır. Hukuk ve devletin işleyişi TBMM'nin çıkardığı "insan ürünü" yasalara ve onun da üstünde olan Anayasa'yla düzenlenir. İslam devleti olsaydı, Anayasa'da "şeriat" referansı yer alırdı. İşte bu "nokta/fark" netamelidir. İslam alimlerinin, şeriat kaynakları referanslı "fetvaları" devreye girer. Modern hukuk düzeninin Anayasa ve yasa maddeleri referanslı "fetva" olmaz. Mısır örneğine dönelim...

Taha Akyol bu durumu çok güzel açıklamış. (Hürriyet 11 Temmuz... Yorumum, Akyol'un amacıyla örtüşmüyor olabilir.) Yansıtıyorum:

Mısır'daki darbe için İslam-Arap dünyasında iki fetva yayınlandı: Ezher Şeyhi Ahmed et-Tayyib hem darbecilerin vitrininde yer aldı hem darbeyi onaylayan fetva yayınladı. Buna karşılık, başka bir tanınmış âlim Yusuf El Kardavi darbeye karşı çıkan ve Mursi'nin desteklenmesini isteyen bir fetva yayınladı. Hangisi doğru? Ben ikisini de önemsemiyorum, çünkü olaya fetva değil, demokrasi açısından bakıyorum. Ayrıca biliyorum ki, "uçsuz bucaksız bir deniz" olarak tanımlanan fıkihtan şu veya bu yönde siyasi bir fetva için gerekçe bulmak zor değildir.

ABDÜLHAMİT'E KARŞI

İttihatçılar Abdülhamid'i devirmek amacıyla, Meclis kararının yanında bir de kamuoyunu ikna etmek için fetvaya ihtiyaç duymuşlardı. Özetle:

"Din kitaplarını yaktıran zalim bir hükümdarı tahttan indirmek caiz midir?

El cevap: Caizdir."

Fetva yazılırken "Din kitaplarını yaktırdı mı?" diye araştırma yapılmazdı. Evet Abdülhamid bazı hadis kitaplarını toplattırıp yaktırmıştı. Zira İngilizler ve Arap milliyetçileri hilafetin Araplarda olması gerektiği yolunda eski fakat uydurma bazı hadisleri kullanıyorlardı. Bu, Osmanlı devletine karşı bir psikolojik savaş saldırısıydı. Abdülhamid de bu kitapları yaktırmıştı.

Pozitivist Jöntürkler din kitaplarını savunmak için İslamcı Abdülhamid'i indirmişlerdi!

Fetva, böyle 'kullanılabilir' bir şeydir.

İSLAM VE DARBE

Teknik açıdan önemli olan, "fetva"ların "olay araştırması" yapılmadan yazılmasıdır; bağlayıcı da değildir. Soyut bir isimle soyut bir soru sorulur, soyut bir cevap verilir, ama somut bir siyasi olayda "fetva" olarak kullanır bu cevap.

Onun için siyaseten istenilen yönde fetva üretmek mümkündür.

Elbette mümin bir insan itikat ve ibadet konularında din bilginlerine fetva sorabilir; bu tabiidir. Ama siyasi konularda fetvaları çok önemsememek gerekir.

Mesela, İslamiyet'i ihya etmek niyetiyle yapılan bir askeri darbeyi düşünün: Pakistan'da halkın serbest oylarıyla iktidara gelen solcu Zülfikar Ali Butto'yu, "iç savaşı önlemek" ve "kanunları İslamileştirmek" gerekçesiyle 1977 yılında deviren İslamcı General Ziya ül Hak'ın darbesi?...

O zaman Milli Görüşçülerimiz pek sevmişlerdi bu generali!

Bu darbe yüzünden mezhep ve içtihat farkları keskinleşecek, çatışmalar çıkacak, Pakistan kaosa sürüklenecekti. "Medine'den Lozan'a" adlı kitabımda anlatmıştım bunu.

DEMOKRASİ KOLAY MI?

İslam dünyasında ve genelde Asya ile Afrika'da yeni bir "siyasi meşruiyet" anlayışına ihtiyaç olduğu açıktır. Artık fetvalara, dini

referanslara, yahut pozitivist ideolojik kavramlar değil, ağıkça "milli hâkimiyet, halk hâkimiyeti, hür seğimler, sandık" gibi seküler ve demokratik kavramlara dayalı bir meşruiyet anlayışı gereklidir! "Türkiye baharı" 1950'de gerçekleşti, nice krizler, sıkıntılar yaşadık... Çok mesafe aldık ama demokrasimizin hâlâ sorunları var.

Arap dünyasının "bahar"ı ise çok yeni, kim bilir nice krizler, sıkıntılar yaşayarak gelişecek!

Batı'da da demokrasi çok büyük sıkıntılarla gelişmişti.

Demokrasiden başka yol yok, aklın gereği bunu kavrayıp mesafeyi kısaltmak, uzlaşmacı ve ılımlı davranışlarla krizleri yumuşak geçirmektir. İnşallah...

ILIMLI DEMOKRASİ OLMAZ

TÜRKİYE modeline bakarak batı bir "ılımlı İslam/ılımlı demokrasi" teorisi kurmayı denedi.

Arap Baharı bir "deneme laboratuvarı" gibiydi.

"Demokrasi mayasını çalalım, tutar mı bakalım" deneyiydi.

Bütün içtenliğimle İslam aleminde demokrasi mayasının tutmasını diliyorum.

Ama...

"Biraz Müslüman" gibi bir anlamsızlığın "ılımlı İslam demokrasi tanımının" da yere sağlam basan teori olduğu görüşünde değilim.

Demokrasi hele "+ demokrasi" ya da "ileri demokrasinin" kendini dayattığı 21'inci yüzyılda tektir ve evrenseldir.

"Birazı" ya da "ılımlısı" olmaz.

Bunun için de devlet temelden çatıya "laik" modelde yapılanarak yükselmelidir.

Başbakan Erdoğan da "Arap Baharı" sürecindeki Kuzey Afrika ülkelerine yaptığı gezilerde "laik devlet" gereğini vurgulamıştı.

.....

"Laik devletin" müellifi Atatürk'e bir kez daha teşekkürlerimi sunuyorum.